

A. Kronhjort hævder territorium ved at brøle højt. Den er ophidset og har slået om sig med geviret, så der er planter på det. (David Hughes. Dreamstime.com).

Kronhjort (*Cervus elaphus*) Video, lyde s. 141

Kronhjorte er store dyr, og de færdes i flokke, især hvor der er noget godt at æde. De holder af landbrugets afgrøder; kartofler sparkes op, roer rives hele op, og raps og korn ædes, mens det er grønt, og selve kornet trækkes af stråene. Jo, landbruget bereder et natligt festmåltid for kronhjortene. Landmanden betaler, og prisen kan godt være 100.000 kr. eller mere for en enkelt landmand.

Hvad skal landmanden gøre? Der findes elektroniske apparater, der skræmmer hjortene væk. Der er også brug for at skræmme hjortene bort fra nyplantninger i skove og plantager. Dyrene elsker friske skud og kan spolere alle de unge træer, fig. D. Nogle steder river hjortene bark af grantræerne i

lange strimler, og det ødelægger dem. Hjortene æder græs i skovene og moserne og lyng på hederne.

Hjortene er farlige i trafikken. Hannerne vejer i gennemsnit 150 kg, max 320 kg, fig. A. Hunnerne ca. 100 kg. De er omkring 2 m lange. En bil, der kører ind i så stort et dyr, får store skader, og de, der er i bilen, kan blive dræbt. Der gøres forsøg på at lave et skræmmesystem, så hjortene holder sig væk, når der kommer biler.

Kronhjort smager godt, og for 300-400 år siden var dens kød så vigtigt i kongens husholdning, at han erklærede alle kronhjorte for sin ejendom. De, der skød en hjort uden kongens tilladelse, betalte store bøder eller blev hængt. I slutningen af

B. Kronhjort og hind. (Micromann. Dreamstime.com).

C. Kronhjortens gevir gror. Det er dækket med bast. Klovene ses tydeligt.

D. Kronhjort æder frisk løv så højt, den kan nå. Hvor der er kronhjorte, kan man se langt gennem skoven. (Clinton Moffat. Dreamstime.com).

1700-tallet blev skaderne på markene så store, at regeringen besluttede, at kronhjordene skulle udryddes, undtagen i dyrehaver. Jægerne skød, hvad de kunne, og i 1854 var alle Sjællands hjorte og i 1872 alle Fyns udryddet. Jyllands hjorte gik tilbage, men nogle godser ville bevare jagten, og fra de dyr stammer Jyllands store hjortebestand. Den voksede langsomt, men da Vestjyllands nåletræsplantager blev store i 1900-tallet, fik hjortene et godt levested. Nu er der også en bestand på Sjælland.

Der er stor forskel på han og hun. Hannen er større end hunnen og bærer gevir fra juli til februar-marts, fig. E. Så fældes det, og et nyt og større vokser frem, dækket med bast (hud med hår og blodkar), fig. C. Det fejles i juli og er klar til brug. Det vejer 6-8 kg og er meget solidt.

Geviret bruges til at imponere andre hanner, men det får først betydning i brunsttiden, når parringerne skal ske. Indtil da færdes hannerne i flokke (rudler) af vekslende størrelse. I brunsttiden i september - oktober ændres hannerens adfærd. Hver hjort forsøger at samle så mange hinder om sig som muligt for at parre sig med dem, fig. B. Andre hanner prøver at tage hinderne fra ham. Først truer han dem, og hvis de ikke viger, farer han frem mod dem. Det kan ende med slagsmål. Begge hjorte brøler højt og slår hinanden med geviret, fig. A, F. De mange spidse takker kan give store sår. Det mest risikable øjeblik er, når den underlegne hjort giver fortabt og vil flygte, for da kan den få et slag, som river dens side op.

I forbindelse med brunsten søler hjorten sig i mudder, der er gjort stærkt stinkende af urin og afføring. Sølepladserne er trådt op, og der er aftryk af hjortens krop. Han bruger megen tid på at brøle, og det kan høres vidt omkring.

Hinden kan kun parres nogle få timer. Så får hannen lov til at bestige hende. Hver parring varer kun

E. Kronhjortegevirer. Jo ældre de bliver, jo større bliver geviret. Det ender med en krone af takker øverst. (Zoologia Danica. Pattedyr).

få sekunder, men gentages mange gange. Hannen æder ikke i brunsttiden, den taber måske 20% af sin vægt.

Efter brunsttiden samler hjortene sig igen i rudler uden fast sammenhold. Hinderne og kalvene danner egne rudler, der ledes af en gammel erfaren hind. Hun har selv en kalv og ofte en datter fra forrige år, og de er bundet til hinanden hele livet. Ofte består rudlen af hinder, der er i familie med hinanden. Førerhinden bestemmer, hvor de skal æde, og hvornår de skal hvile eller sætte sig i bevægelse. Rudlen er et godt forsvar mod rovdyr, som en gang truede kalve og hinder, nemlig ulv, jærv, bjørn, los med flere.

Kronhjorten er indvandret til Danmark for ca. 10.000 år siden. Der er mange fund af knogler og takker i oldtidens bopladser, for hjorten har altid været vigtig til fremstilling af redskaber.

F. To kronhjorte slås. Sommetider kan de ikke komme fri af hinanden, og så må de begge dø af sult. (M. Pateman. Dreamstime.com).